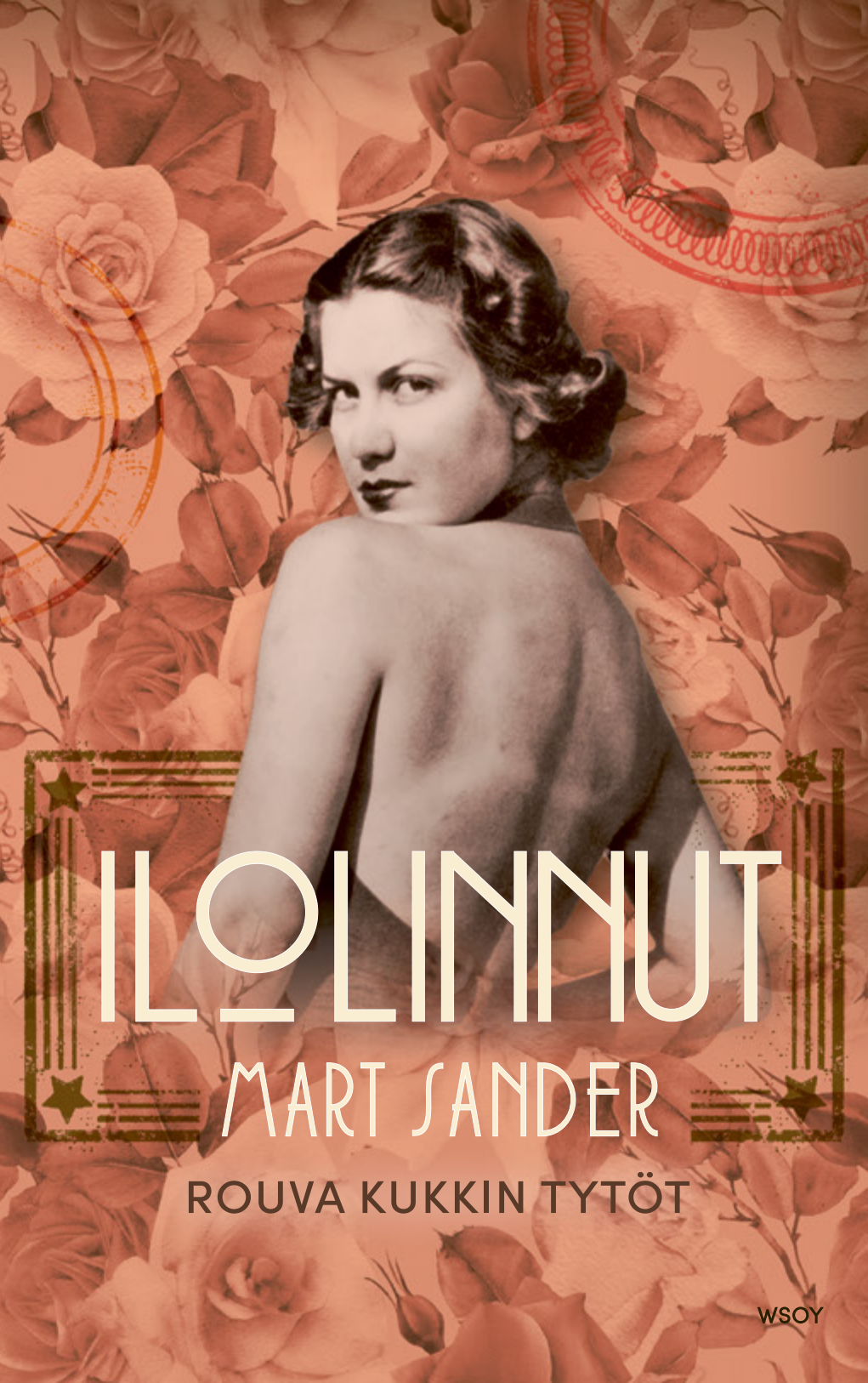

A vintage book cover featuring a black and white photograph of a woman with dark, wavy hair, seen from the back and slightly turned to look over her shoulder. She is topless. The background is a dense, warm-toned collage of roses and leaves in shades of orange, red, and brown. There are decorative elements: a red spiral in the top right, an orange spiral in the top left, and a green rectangular border with stars and horizontal lines at the bottom. The title 'ILOINNUT' is printed in large, white, sans-serif capital letters across the middle.

ILOINNUT

MART SANDER

ROUVA KUKKIN TYTÖT

ILOLINNUT

MART SANDER

ENSIMMÄINEN KIRJA

Rouva Kukkin tytöt

SUOMENTANUT KAISU LAHIKAINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

CULTURAL ENDOWMENT OF ESTONIA

This book has been translated and published with the support from the Estonian Cultural Endowment translation programme Traducta.

VIRONKIELINEN ALKUTEOS

Litsid – Naiste Sõda

© Mart Sander 2015

Suomennoksen © Kaisu Lahikainen ja WSOY 2022

ISBN 978-951-0-47510-2

Painettu EU:ssa

*Tämä romaani perustuu todellisiin tarinoihin,
jotka ovat säilyneet meidän päiviimme saakka muistelmissa,
päiväkirjoissa, kirjeenvaihdossa ja kuulustelupöytäkirjoissa.*

Sisällys

1939

- 1 Afääri 11
- 2 Muutto 22
- 3 Vieraita 38
- 4 Ensimmäinen yö 59
- 5 Aamu 69
- 6 Uusi päivä 81
- 7 Vanha ja uusi 95
- 8 Kysymykset vastauksiin 121
- 9 Länsituuli 136
- 10 Eläintarha 151
- 11 Syyskuu 158
- 12 Pohjoistuuli 176
- 13 Joulusota 197
- 14 Värvätty 212

1940

- 15 Kiirastuli 229
- 16 Satumaa 242
- 17 Taivaan salamat 254
- 18 Sekasorto 270
- 19 Talkoot 288

- 20 35 astetta lämmintä 300
- 21 Nukketeatteri 316
- 22 »Me vaadimme!» 329
- 23 Uusi aika 342
- 24 Ja НОР! 352
- 25 Juuret 370
- 26 Esirippu 382

I939

I

Afääri

NUORI NAINEN laski seteleitä keskittyneenä ja ammattimaisen nopeasti eikä huomannut katsetta, joka seurasi valppaasti hänen jokaista liikettään.

Häntä piti silmällä hämähäkki, joka oli tuntenut taidokkaan seittinsä keinahtavan, kun sille oli laskeutunut hauras perhonen. Liikahdus oli merkki siitä, ettei perhonen vielä ollut tietoinen vankeudestaan, ei ollut vielä yrittänyt vapautua, eikä ollut vielä tajunnut tuon taistelun turhuutta.

Kuten hämähäkin silmät, mustat nestekiteet, joista ei välity tunteen häivääkään, eivät naisenkaan silmät paljastaneet muuta kuin elämäkokemuksen. Mutta toisin kuin kahdeksanjalkainen peto, joka näkee saaliissa vain aterian, hän arvosti ennen muuta perhosen kauneutta ja muunsi sen mielessään taloudelliseksi arvoksi.

Vielä enemmän hämähäkkikatseinen nainen muistutti silti jotakin reviiiritietoista kissaeläintä. Hän oli kuin hyvin ravittu puuma, jonka ei tarvitse miettiä seuraavaa suupalaansa ja joka tietää, että joskus – hyvinä päivinä – saaliin

kanssa voi leikkiä ja sitten päästää sen menemään. Tällainen nainen korostaa usein kissamaisuuttaan pienillä detaljeilla, kuten leopardikuvioisilla asusteilla – mutta ei hän. Se olisi ollut halpahintaista, paljastavaa – kaikkea sitä, mitä rouva Kukk ei ollut. Hän tiesi, että tiukan pelkistettyyn tweed-kankaiseen kävelypukuun pukeutuneena hän olisi aina kyntensä kätkevä, vaarallinen ja kiehtova villi olento, kuten sirkuksen areenalla kuuliaisesti renkaan läpi hyppäävä leijona on aina majesteettinen eläinten kuningas, kun taas leijonanharjainen villakoira on pelkkä naurettava pikkuotus.

Nuoren naisen laskiessa seteleitä rouva Kukk otti käsilaukustaan simpukankuoren muotoisen puuterirasian ja tarkasteli peilistä huuliaan. Moitteettoman »viidakonpunaiset» – tuon sanan oli vakiinnuttanut muotitieteilijöiden daamien käyttöön uusi amerikkalainen elokuva, joka veti väkeä elokuvateattereihin. Vielä edellisen sesongin aikana sävyä olisi pidetty virolaiselle naiselle sopimattomana, mutta nyt se leimusi jopa nuoren kassaneidin huulilla ja kynsissä.

»Tässä. Kaikki rahat tililtänne.»

Rouva Kukk hymyili hyväksyvästi.

»Haluatteko te lopettaa tilinne?» kassaneiti kysyi hiukan huolestuneena.

»Oi, en toki.» Rouva Kukk hymyili vielä kerran, tällä kertaa torjuvasti.

»Hauska kuulla», nuori nainen vastasi. »Muiden pankkien asiakkaat ovat tällä hetkellä pikemminkin siirtymässä meille! Saksalaiset pankit sulkevat nyt oviaan. Vanhemmat herrat, jotka eivät koskaan ennen ole käyneet nyky-aikaisessa pankkikonttorissa, ovat kovin hämmentyneitä.

Naisvirkailijan nähdessään he suorastaan säikähtivät.»

Kassaneiti hymyili ensimmäisen kerran ja kieputti puhuessaan setelitikkuja nipuiksi kuminauhoilla kuin leikkisi niillä kissankehtoa.

Rouva Kukk katseli hänen siroja sormiaan.

»Te tullette varmaan hyvin toimeen asiakkaiden kanssa?»

»Asiakkaan tyytyväisyys on meille paras palkka», neiti vastasi saaden kaavamaisen fraasin kuulostamaan lähes vakuuttavalta.

»Oletteko tyytyväinen työhönne täällä?»

»Tyytyväinen?» Neiti nosti katseensa. »Tietenkin!»

»Ettekä ole miettinyt muuta ammattia?»

Kassanhoitaja hymyili taas, tällä kertaa yllättyneenä.

»Hyvä rouva, tähän on Eesti Pank!» hän korotti ääntään. »Tämän varmempaa työpaikkaa ei ole olemassakaan!»

Neljä kuminauhoilla sidottua setelinippua lepäsi tiskillä rouva Kukkin edessä.

Onpa sääli, hän ajatteli. Olisipa minulla tuollainen tyttö – parasta laatua!

»Olette varmaan oikeassa», hän nyökkäsi suopeasti.

Vain neljännestuntia myöhemmin setelitikut lepäsivät jyrkän kirjoituspöydän vihreällä veralla kuin vierekkäin asetellut pelikortit, joihin kätkeytyvät suuren voiton tai murskaavan häviön ainekset. Rouva Kukk tunsu olevansa kuin povarieukko, joka valmistautuu katsomaan korteista kohtaloa. Häntä vastapäätä istui lähetystöneuvos Metsla, mutta rouva Kukk tiesi, että todellisuudessa tässä pöydässä katsottavana oli hänen oma tulevaisuutensa – ja menneisyytensä.

»Ajatella», Metsla totesi kuivasti. »Saitte siis rahat kokoon.»

Rouva Kukk nyökkäsi katsoen lähetystöneuvosta kiinteästi.

»Onnittelen», mieskin nyökytteli. »Näin ollen en näe mitään syytä, miksemme voisi laatia virallisia papereita.» Hän painoi monilinjaisen pöytäpuhelimien näppäintä ja kumartui puhumaan: »Neiti Raud, toisitteko Falkenbergin kiinteistön paperit?»

Herra Metsla nojautui tuolissaan taemmas ja asettui huomaamattaan asentoon, joka peilin tavoin heijasteli häntä vastapäätä istuvan naisen itsevarmuutta ja eräänlaista intiimiä häikäilemättömyyttä, jollaista ihmiset voivat sallia itselleen, kun heidän välillään on joskus ollut jotain ja he tietävät, että tuo jokin tulee vielä toistumaankin.

»Ei ole tietenkään minun asiani udella, mutta kuinka te saitte kokoon tuollaiset rahat?» hän kysyi. »Kyseessä ei ole mikään pikkusumma.»

»Sijoitukset, herra lähetystöneuvos, sijoitukset», sanoi rouva Kukk painaen katseensa kuin tunnustaisi miehelle jotain hyvin henkilökohtaista.

»Jaaha», lähetystöneuvos myhäili. »Mitähän teidän sijoitussalkkunne sitten oikein sisältää?»

Rouva Kukk vastasi jo useasti hyväksi havaitsemallaan tavalla:

»Minulla on ollut kaksi onnistunutta investointia: toinen oli avioliitto herra Kukkin kanssa ja toinen oli ero hänestä.»

»Herra Kukk parka», Metsla hekotti peittelemättömän ivallisesti. »Kunpa hän ei olisi jäänyt niin surkealla tavalla kiinni aviorikoksesta.»

»Surkeallapa tosiaankin», rouva vastasi hienoisesti hymähtäen.

Aihe oli liian houkutteleva, jotta sen olisi voinut jättää sikseen.

»Erikoista kuitenkin, että sellainen harkitsevainen mies ja kunniallinen puoliso kuin herra Kukk tavataan *in flagranti* alaikäisen tyttösen kanssa...» herra Metsla pohdiskeli ja ojensi avattua savukerasiaa keskustelukumppanilleen.

»Kauhea tapaus», rouva Kukk sanoi lähtien mukaan leikkiin. Kohteliaalla eleellä hän kuitenkin kieltäytyi savukkeesta.

»Ja vielä tyttösen kanssa, joka niin kovasti muistuttaa tämänhetkistä oivallista avustajaanne, neiti Renatea», mies jatkoi savuketta sytyttäessään.

»Sattumaa, pelkkää sattumaa!» rouva Kukk sanoi ripsiään räpyttäen.

Lähetystöneuvos Metsla puhalsi ilmoille pari täsmälleen samankokoista savurengasta. »Onpa hyvä, että tässä maassa voi mistä tahansa skandaalista selviytyä rahalla ja että loukatun puolisonkin sielunhaavat pystytään tällä laastarilla parantamaan.»

»Kipuraha toki lievittää kärsimystä», rouva Kukk myönsi.

Metsla silmäili kattoon kohoavia filigraanimaisia savurenkaita peittelemättömän ylpeänä. »Mutta silti... Tuo viehättävä ja nokkela alaikäinen tyttölapsi... Voisinkohan olettaa, että...?»

Rouva Kukk kohotti moittivasti kätensä. »Herra lähetystöneuvos, kyllähän te tiedätte minun periaatteeni. Älkää te kysykö minulta, niin minäkään en kysy teiltä – esimer-

kiksi sitä, miksi Falkenbergin kiinteistö vaihtaa omistajaa näin nopeasti ja edullisesti.»

Metsla oli hetken vaiti, mutta nyökkäsi sitten hyväksyvästi: »*Touché*. Mutta teidän edessänne, rouva Kukk, minulla ei ole salaisuuksia.»

»Eikö?»

»Kaikki on juridisesti pätevää. Nyt oli vain juuri oikea hetki tehdä hankinta. Mitä luulette, montako kiinteistöä saksalaisilta on viime viikon kuluessa Tallinnassa vapautunut? No, arvatakaapa!»

Rouva Kukk pyöritteli silmiään naiivisti kuin etsisi numeroita katosta.

»No... esimerkiksi... 163?»

Reaktio oli hänen odotustensa mukainen. Pienen tauon jälkeen herra Metsla yskäisi: »Hmm. Olisihan se pitänyt aavistaa, ettei teitä voi yllättää faktoilla.»

»Kotiläksyt on tehty, hyvä herra lähetystöneuvos!» rouva Kukk kuiskasi vienosti. »Sehän on meidän ammattisalaisuutemme.»

»Silloin tietysti tiedätte myös, että Virosta lähtevät saksalaiset ovat aivan poissa tolaltaan», mies jatkoi. »Hehän eivät koskaan ole joutuneet hoitamaan asioitaan kiinteistönvälittäjien kanssa eivätkä käsitä, että heitä petkutetaan joka välissä. Heillä on niin kiire takaisin 'isänmaahan', että omaisuus siirtyy markkinoille polkuhintaan.»

»Varsinkin sellainen omaisuus, jonka ovat poliisi on sientöinyt – vai olenko väärässä?» rouva Kukk kysyi varovasti.

Metslan hetkellinen ahdinko huvitti häntä. Mies kuitenkin kokosi itsensä nopeasti.

»Talo oli tosiaan poliisin vaatimuksesta vähän aikaa sine-töitynä... Mutta se ei toki vähennä sen arvoa!«

»Te vain saitte juuri oikealla hetkellä tietää, että Falkenbergin talo olisi saatavilla, eikö niin?» rouva Kukk jatkoi kehräten kuin kissa.

»No, juuri niin!» Metsla huudahti. »Katsokaas, kun on hyviä tuttavias, jotka ovat välillä jonkin palveluksen velkaa, saattaa kuulla monenlaista kiinnostavaa.»

Rouva Kukk hankkiutui taas esittämään säyseää ja nöyrää.

»Ymmärsin vihjeen ja tunnustan tosiaan olevani nyt teille velkaa. En vain käsitä, mitä kiinnostavaa te minulta voisitte kuulla.»

Lähetystöneuvos Metsla kohottautui tuolissaan. Hän liikkui hitaasti mutta sulavasti kuin hyvin öljytty mäntä, jota ilman yksikään koneisto ei voi toimia.

»Uskon vahvasti, että saatte tilaisuuden maksaa tämän velan...» hän kuiskasi. Rouva Kukk tiesi, että Metsla uskoi vihjauksensa huokuvan miehistä voimaa.

Kuului terävä koputus. Lähetystöneuvos vajosi oitis takaisin nojatuoliin asiallisen ja kiihkottoman näköisenä. Ovi avautui, ja sisään astui sievä sihteeri, joka asetti esimiehen pöydälle kansion pyydettyine papereineen.

Lähetystöneuvos Metslan äänestä kuului tuskin havaittava ärtymys, joka johtui sihteerin huonosta ajoituksesta.

»Kiitos, Irene. Tuokaa... Ottaisitteko ehkä kupillisen kahvia?» hän kysyi rouva Kukkilta ja jatkoi sitten vastausta odottamatta: »Olkaa hyvä, tuokaa meille kahvia.»

Sihteeri, jolla ei selvästikään ollut tapana puhua turhia,

poistui kevyesti kumartaen. Rouva Kukk tarkkaili häntä arvostavasti.

»Varsin sievä sihteeri teillä», hän lausahti ohimennen.

Nyt oli lähetystöneuvoksen vuoro kohottaa moittivasti kätensä.

»Älkää missään tapauksessa katsoko Ireneä tuolla tavalla. Hän on minulle aivan korvaamaton.»

»Kukaan ei ole korvaamaton.»

Lähetystöneuvoksen ääni pehmeni jälleen. »Tosin nyt, kun teillä on uusi, suurempi talo, neljä tyttöä ei pian ehkä riitäkään.»

»Viisi!» rouva Kukk korjasi.

»Aivanko totta?» herra Metsla kysyi huomattavan tahdikkaasti. »Kuka onkaan tässä välillä liittynyt rouva Kukon kanalaan?»

»Meille tuli viime viikolla sellainen pikku Linda», kuului vastaus. »Johvista.»

»Mitä te sanoitte, Johvistako?» Rouva Kukk oli näkevinään, kuinka lähetystöneuvoksen ylähuuleen kihosi pieniä hikipisaroita.

»Niin juuri. Maalaistyttö, aivan kuin ruiskaunokki», hän lisäsi merkitsevästi.

Lähetystöneuvos Metsla pyyhki taskunenäliinallaan huurustuvia silmälasejaan. »Minunhan pitääkin sitten tulla uuden tytön saapumisen kunniaksi käymään.»

Rouva Kukk levitti kutsuvasti kätensä ja nojautui sitten kohti vihreää verkaa, jolloin miehelle avautui suora näkymä hänen kohoilevaan poveensa.

»Mahdoton ajatuskin, että te, herra lähetystöneuvos, ette

olisi ensimmäinen vieraamme – tähän olette meidän ritarimme, suojelusenkelimme!»

Lähetystöneuvos Metsla nielaisi.

»Mutta te, Brigitte...» – hänen sormensa alkoivat leikkisästi tepsuttaa pitkin rouva Kukkin kättä – »Olkoon teillä töissä vaikka jokikin Miss Estonia, niin kyllähän te tiedätte, että ainoa syy miksi tämä *établissement* minua houkuttelee olette te!»

Rouva Kukk sulki hetkeksi silmänsä kuin ei kykenisi enää hillitsemään itseään. »Voi, Elmar...»

Improvisoidun idyllin rikkoi taas koputus, joka pakotti lähetystöneuvos Metslan rojahtamaan nojatuoliinsa. Sihteeri astui sisään tarjottimiseen.

»Herra Metsla, rouva Kukk – tässä kahvinne.»

Vaivautuneen hiljaisuuden katkaisi rouva Kukkin ääni, joka oli taas veitikkamaisen uskalias: »Kuulkaa... Irene, eikö niin?»

»Kyllä, rouva Kukk.»

»Oletteko tyytyväinen työhönne?»

Sihteeri katsoi hiukan yllättyneenä ensin kysyjää ja sitten työnantajansa. Ennen kuin hän ehti sanoa mitään, lähetystöneuvos Metsla loikkasi pystyyn ja ärähti:

»Irene ei vastaa tuollaisiin kysymyksiin! Menkää, menkää vain, kyllä minä...»

Hermostuneena hän työnsi hämmentynyttä naista kohti ovea ja kävi itse kaatamaan kahvia. Kun ovi sulkeutui, rouva Kukk purskahti hilpeään nauruun.

Lähetystöneuvos Metsla puuskahti närkästyneenä: »Brigitte, miksi te kiusaatte minua tuolla tavalla? Ette saa anastaa minun sihteeriani!»

»Kun meillä on nyt uusi paikka, täytyy ajatella liiketoiminnan laajentamista», rouva Kukk vastasi.

»Mutta ei sentään minun sihteerilläni!» lähetystöneuvos huudahti puoliääneen. Rouva Kukkille oli sanomattakin selvää, että ärtymyksen syynä olivat Metslan omat fantasiat, ja mies oli epäilemättä jo kuvitellut sihteerinsä työntekijäksi rouva Kukkin yritykseen.

Lähetystöneuvos Metsla istuutui.

»Mutta nyt sitten... Voimme allekirjoittaa kaikki paperit.» Hän ojensi mustekynän elegantisti rouva Kukkille.

»Selvä on, herra lähetystöneuvos.»

»Ja minun vaatimaton osuuteni tässä liiketoimessa...»

»Herra lähetystöneuvos, siitä ei tarvitse puhuaakaan. Mutta se korvataan moninkertaisesti.»

Kynä liukui paperia myöten.

»Hyvä. Mitä tapahtuu tämänhetkiselle talollenne Veenrenni-kadulla?»

»Se röttelö on vuokrattu, ja siitä saadaan tästä eteenpäin säännöllisesti pieni summa.»

Viimeisen allekirjoituksen perään rouva Kukk pani painokkaasti pisteen, jota hän ei nimeään kirjoittaessaan muuten käyttänyt.

Lähetystöneuvos Metsla noteerasi paljonpuhuvan eleen ja sanoi: »No niin. Se on tehty. Olette nyt Falkenbergin kiinteistön omistaja.»

»En minä, vaan pieni osakeyhtiömme Herrainklubi, jonka valtuuttama edustaja olen», rouva Kukk korjasi. »Näin kaikki menot voidaan kirjata yrityksen kuiluiksi.»

Lähetystöneuvos Metsla silmäili keskustelukumppaniaan arvostavasti. »Te, rouva Kukk, olette todella älykäs nainen!»

»En ainakaan kana», rouva Kukk myönsi kohottaen kahvikupin viidakonpunaisille huulilleen.

**»Te ja tyttönne – ajatelkaa
niin, että teidät on tästä
alkaen mobilisoitu. Kukaan
ei pääse niin lähelle vihollista
kuin teidän yksikkönne.»**

Syksy 1939. Rouva Kukkin omistaa Tallinnassa sijaitsevan pienen bordellin, »herrainklubin» jota yksityisesti sanotaan »rouva Kukon kanalaksi». Euroopan painostava tunnelma vaikuttaa niin talon asukkaisiin kuin asiakkaisiin, kun saksalaiset kaikkoon Virosta ja talossa alkaa käydä neuvostoupseereja. Myös Suomen uutisia seurataan sydän kurkussa. Viron kohtalonvuosina kuka tahansa saattaa silmänräpäyksessä paljastua viholliseksi. Jokaisella rouva Kukkin työllä on erilainen syy työskennellä bordellissa, mutta tarvittaessa heistä muodostuu tiivis rintama. Nuoret naiset eivät jää neuvottomiksi, kun kyseessä on elämä tai kuolema.

